

ДОМАКИНЯ,

ПРИТУРКА

НА

„ЖЕНСКИЯ СВѢТЪ“.

Годишенъ абонаментъ
прѣдплатимъ :

I за абонатитѣ на
„Ж. СВѢТЪ“

въ България лева 2

„ странство „ 3

II за неабонатитѣ на

„Ж. СВѢТЪ“

въ България лева 3

„ странство „ 4

Абонати и въобще
всичко, що се отнася
до „Домакия“, се ад-
ресуватъ до Дирекция-
та на „Женския СВѢТЪ“
улица Войнишка
№ 122.

ИЗЛИЗА НА 10 ЧИСЛО ВСѢКИ МѢСЕЦЪ.

Съдържание :

*Работата е първо оръдие на производителността. —
Кроение. — Шиеие. — Домашна кухня. — Обяснение на
обращитиѣ отъ ржодителната. — Корреспонденция.*

Работата е първо оръдие на производителността.

Работа се казва духовното и тѣлесното дѣй-
ствие на човѣка за произвеждане. Дѣйствието на
животнитѣ не се казва работа; защото дѣйствува
имъ само тѣлото, а не и духътъ; за това дѣйст-
вието на животнитѣ се казва *инстинктивно*. Пчелата
си построява кошара съ голѣмо искусство, нѣ това
го прави инстинктически; защото творецътъ така ѝ
заповѣда да прави винаги. А дѣйствието на маши-
нитѣ се казватъ *автоматически*; защото се дви-
жатъ и прѣставатъ отъ да се движатъ, когато по-
иска човѣкътъ.

Ползита отъ работата еж многу и разни: а) *тя*
помага на тѣлото, за да бѣде винаги въ благо-
състояние, усилява мишицѣтъ, закрѣпва всичкитѣ
органи на движението, придава правилностъ на
всичкитѣ тѣлесни служби; охотата, почивката,
сънътъ и самото расположение ставатъ правилни и
полезни; когато бездѣлието увѣхва и привежда въ
прѣцвѣтяване всичко въ тѣлото на човѣка; б) *ра-*
ботата освѣтлява и усъвършенствува духа; за-
щото въ човѣшката работа главната роль играе
духътъ, а рѣцѣтъ сж оръдие за изпълнение; без-
дѣлието обаче заблуждава човѣка и затмнява духа
му; в) работата управя нравитѣ, очиства и спа-
сява душата на прѣданныя въ работа човѣкъ; за
това и старитѣ хора говорѣли: «лѣнността е майка
на всѣка злина». Работата прочее истъичава ума,
просвещава духа, придава сили на тѣлото, забoga-

тѣва човѣка и му принася срдствата, за да си
живѣе независимо и честно; така щото работата
го прави щастливъ.

Работата ни се налми отъ моралността, ре-
лигията, управлението и самата природа. Морал-
ността ни напича работата длъжностъ, защото безъ неѣ
ний щѣхме на бѣдемъ морално мъртви, като не
щѣхме да можемъ да извършимъ нѣщо и за самитѣ
насъ, и за другитѣ. Християнството налага рабо-
тата, като ни заповѣда, щото съ пота на лицето
си да ѣдемъ хлѣба. Управлението прѣслѣдва без-
дѣлника като злодѣйски членъ на обществото. Най-
послѣ и физическата конструкция на тѣлото налага
работата, защото другоаке тѣлото и духътъ биха
се поболѣли. Ето защо небрѣжността е причислена
къмъ седемѣтхъ смъртоносни грѣхове. Освѣнитъ това
ний чрѣзъ работата си печелимъ хлѣба, спасяваме
си независимостта и си поддържаеме честта, ува-
жението и свободата.

Който не работи онеправдава самага себе си;
защото той не само не напрѣдва, нѣ и испада всѣ-
какъ въ нравственяно отношение; той сжщеврѣменно
прави зло и на народа, и на отечеството си, а още и
на цѣлото човѣчество, защото иждивява това, което
другитѣ произвеждатъ чрѣзъ работата, безъ и той
самъ да принася на другитѣ плодетѣ отъ трудо-
ветѣ си.

Първото свойство на работата е, че тя усъ-
вършенствува и облагородява, защото и човѣкътъ
подлѣжи на усъвършенствуване и напрѣдъкъ. Кол-
кото се повече умътъ просвещава и напрѣдва, още
толкова по-добрѣ работи и тѣлото. Просветениятъ
умъ, когато работи, мѣчи се сжщеврѣменно да си
намѣри и по-добри начини, за да извърши работата;
тѣзи лесни способности на работата ний наричаме *спо-*
собности за построяване. А догдѣто умътъ внимава въ

испълнението на работата, ръцѣтъ чрѣзъ честото повторение придобиватъ скоростъ и способностъ, която ний наричаме *опитностъ*. *Свършенството*, *способътъ и опитността* сѣ свойства на работата, които ги нѣма у животните.

Работата се усвѣршенствува по три начина: *Първо тѣлесно*: за да придобиемъ отъ работата си богатство, трѣбва отрано да си образуваме здраво тѣло, за което да се грижимъ да бѣде въ благосъстояние, та да може да утрае на трудоветѣ. *Второ духовно*: колкото духътъ се просвѣщава чрѣзъ ученieto, толкова и работата става по свършенна; за туй се ний проучваме. *Третьо практично*: Не стига тѣлото да бѣде въ благосъстояние, нито умътъ да бѣде просветенъ, за да излѣзе работата свършенна; изисква се още и практично упражненie въ дѣлото ни, това именно, което ний сме нарѣкли *опитностъ*.

А за да стане тѣлото способно за работа, трѣбва най-напрѣдъ родителитѣ отъ дѣтиската възраст още да се грижатъ, за да направятъ здраво тѣлото на отрочето чрѣзъ банитѣ, чисти въздухъ, чиститѣ пелени и дрѣхи. Тѣ не само правятъ тѣлото здраво, нѣ и запазватъ го въ благосъстояние. После, когато дѣцата пораснатъ, освѣтъ чистота на тѣлото, въздуха и дрѣхитѣ, изисква се още и расходка, гимнастика или какво-да-е тѣлесно упражненie. А когато дѣцата станатъ мъже (работници), трѣбва самъ да се грижатъ за запазване тѣлото си здраво чрѣзъ добрия начинъ на живѣние. Диетата се състои не само въ достатъчна и здрава храна, нѣ и въ добро съ чистъ въздухъ жилище, въ миренъ животъ и въ въздържаността. А миренъ животъ значи да не ѣдемъ и пиемъ много, да не бѣдемъ распиници, мекушави или пиянци, ношно врѣме да си почиваме достатъчно; защото въ противенъ случай ний си изнемощаваме тѣлото, та не може вече то да утрае на труда и работата. (Слѣдва).

Кроение.

II. На разни дрѣхи.

Земние мърка за скрояване (на теркове)

Кроенieto и шиенieto съставляватъ краемъгълния камъкъ за домашното образование на жената, която, като зашива сама свитѣ си и на дѣцата си дрѣхитѣ, спестява двѣтъ трети отъ това, което би разнесла за дрѣхитѣ си и за овѣзи на семейството си, ако бѣше възложила направата имъ на трети лица.

Освѣтъ това, жената, която сама си крои и зашива дрѣхитѣ, постепенно придобива вкусъ, естетичностъ и грация въ обличанieto.

Искусството на шиенieto и кроенieto, ако не свършенно, то колкото се може по-вече и по-добър трѣбва да владѣ всѣка домакиня, богата била тя или бѣдна, за да не става пове жертва на злоупотребления отъ страна на шивачкитѣ. После как-

во по-голъмо удоволствие може да почувствува една майка, отъ онова да може сама да шиє дрѣхитѣ на малкитѣ си дѣца.

Нѣ не може да се сполучи нищо, ако домакинята не знає първомъ да зема най-точни мѣрки, на основание които да си скроява терковетѣ.

Платътъ може да бѣде и да не бѣде точно зашитъ върху астаръ, може нѣкоя частъ да бѣде повисоко или по ниско поставена; всичко това се лесно поправи. Нѣ дрѣха, скроена надъ теркове по погрѣшно взети мѣрки, никога не се поправи. Точността, значи, въ земанieto на мѣркитѣ и скрояването на основание тѣхъ терковетѣ е първото и главното правило на кроенieto.

Първитѣ мѣрки трѣбва да се взематъ надъ едно тѣло съ добра конструкция; такова тѣло се казва онова, което има пропорционалностъ въ всичкитѣ си части, като се има винаги прѣдъ видъ умѣренността. Стоежътъ на такъва жена трѣбва да бѣде правъ, раменята на срдия височина, гърдитѣ малко напрѣдъ. Тѣлото на жената свършенно се развива отъ 20—40-та си годишна възраст, прѣзъ което врѣме трупътъ не си е придобилъ още оная надутостъ, която отнема всичката глѣбавостъ и еластичностъ на женското тѣло.

Ако би тѣлесната конструкция на всичкитѣ жени била свършенна и правилна, то ученieto за кроенieto много щѣше да се опрости и едва 4—5 мѣрки биха стигнали за една каква-да-е рокля. Нѣ тъй като женскитѣ тѣла сѣ много разнообразни, както ще докажемъ това съ разни картини въ ндущитѣ броеве, не можемъ се ограничи въ нѣколко само мѣрки или въ показанитѣ само на картинитѣ. Нѣ тоя редъ земанie мѣрки трѣбва да се спазиточенъ и непогрѣшимъ за избѣгване погрѣшки въ изучаванieto и начертаванieto на терковетѣ, за което ще говоримъ по-нататѣкъ.

Картинитѣ 1-а и 2-а прѣдставляватъ еднакво начина за вземанie мѣрки.

1 мѣрка. — Измѣрваме отъ горнята прѣдня частъ А до прѣдната точка на кръста Б и на една книга бѣлѣжимъ номера, който показва мѣрката ни върху точката П, когато номерътъ ѣ 1 е туренъ надъ А

2 — Измѣрваме кръглата частъ на трупа, като поставимъ № 1 върху по-издадената гърдна частъ, прѣкараме мѣрката по точката Л подъ мишницата, продължимъ ѣ по точкитѣ Д и Е на 2-а картина, прѣзъ другата мишница по точката З на 1-а картина до ѣстото, гдѣто държимъ № 1. Така ще получимъ окръжността на трупа, на която бѣлѣжимъ половината само, защото на терковетѣ ще начертаямъ само половината на трупа, тъй като другата половина е една и съща.

3 — Мѣримъ дължината на плещитѣ (2 карт.) отгорѣ точка Н до точката З, или III П (карт. 1-а.)

4 — Широчината на плещитѣ отъ И до К въ картината 2-а, мѣримъ сир. най-широкото нмъ

мѣсто и бѣлѣжимъ половината, защото и тука начъртаванието и скрояванието ставатъ двойни.

5. — Дължината на страната на тѣла отъ мишницата Л до кръста М (карт. 1-а), на Д Т и дължина на дрѣхата Т > (карт. 2-а).

6. — Най-високата грѣдна частъ О Х (карт. 1-а), на която земаме само половината частъ.

7. — Дължината отъ горния край на рамото Ч до долната и прѣдната частъ на кръста П (карт. 1-а).

8. — Дължината отъ задното сръдище на вратника Р до началото на прѣднитѣ пасти (карт. 1-а), гдѣто се кръстосватъ Ш П и Р >.

9. — Окрѣжността на кръста Т У (карт. 2-а) или М Б (карт. 1-а).

10. — Окрѣжността на Ф В, два сантиметра подъ кръста, на която се взема половината.

11. — Дължината на рамото Ж Ц (карт. 2-а).

12. — *Рѣкаси*. Измѣрване дължината а б в (карт. 1-а) е дължината д е (карт. 2-а).

Освѣтъ горнитѣ могатъ още да се измѣрватъ:

13. — Дължината на прѣдната частъ Ш П (карт. 1-а).

14. — Дължината Р > която показва дължината на самата дрѣха.

15. — Дължината на гърба Щ З (карт. 2 а).

16. — Широчинитѣ на рѣкавитѣ и к и л м (карт. 2 а).

Така ще получимъ всичкитѣ мѣрки, нужни за скрояванието на терковетѣ.

Желайщитѣ отъ читателитѣ ни да изучатъ начина на скрояванието, нека си купятъ една мѣрка, съ която да се упражняватъ по горѣприведенитѣ показання, догдѣто изучатъ добръ и безъ да иматъ нужда да се съвѣтватъ въ „Домакнията“ редътъ на вземанieto мѣрки.

Шиеение.

Обшиванне на цѣпкитѣ (фиг. фиг. 31, 32, 33, 34). — Някоя частъ отъ бѣлитѣ дрѣхи не подлежи на съдиране така лесно и скоро, както цѣпкитѣ, ако и да сѣ тѣ наръбени или обшити. За да се избѣгне прочее това, правятъ отвѣтъ единъ полукръгъ отъ бодове като ония на петелкитѣ, а на края съединяватъ двѣтѣ страни съ конци, надъ които пакъ правятъ бодоветѣ на петелката.

32-а фигура прѣдставлява цѣпка, обшита съ една ивица наклонно изрѣзана отъ нѣкой платъ. Фиг. 33 — цѣпка обшита праволинейно съ широка ивица. Когато случайно и двѣтѣ страни на цѣпката сѣ краища на плата, то е излишно да ги обшиваме. Въ такъвъ случай вземаме едно малко четвъртито парче платъ, което прѣгъваме диагонално, да се образува сир. триаголникъ; двѣтѣ изрѣзани краища на туй парче подгъваме наватрѣ и пришиваме на цѣпката съ рѣбенъ бодъ (виждѣ фиг. 34).

Прѣкарване фитиль (фиг. 35). Вземаме нѣкоя ивица, наклонно искарана отъ нѣкой платъ, прѣгъ-

ваме ѝ, помежду туряме фитили и трипосваме. После обръщаме прѣгъвката къмъ себе си, а изрѣзанитѣ краища на противната страна и ѝ пришиваме чрѣзъ задигла на прѣдзначеното мѣсто; най-после обръщаме ѝ пакъ отъ другата страна и наръбваме изрѣзанитѣ краища.

Пришиванне на балени. Баленитѣ трѣбва да сѣ еластични и тънки, за да не повреждатъ. Купуваме ги завити въ бѣли ленени ивици и носящи нуждитѣ за пришиванне малки дупки. Фигурата 36 показва, какъ баленитѣ да се пришиватъ на дрѣхитѣ.

Кръстосанъ бодъ. За да се не изнищатъ изрѣзанитѣ краища на платоветѣ, наръбватъ ги или ги зашиватъ съ кръстосанъ бодове. Тѣ се правятъ отъ лѣво на дѣсно, като се вмѣква иглата отъ дѣсно къмъ лѣво въ прѣгънатата частъ, прѣкарва прѣзъ нѣколко жици и сваема надолу; после, като се остави едно разстояние отъ $\frac{1}{2}$ сантим., прѣкарва се пакъ прѣзъ нѣколко жици, като се направлява винаги отъ дѣсно къмъ лѣво. Тоя бодъ тоже се често употребява за украшения върху рѣкодѣния на фантазия.

До тукъ сме изложили всичкитѣ почти видове шиеения. Знающата да изпълни тѣхъ добръ, може да направи и всѣкакво друго, колкото и да е то мѣчно.

Домашна кухня.

Чистотата на готвачницата и на сѣждоветѣ е дѣло отъ прѣголъма важностъ за домакнията. Наистина драго му е на човѣка да гледа една готвачница добръ уредена, лѣщаща отъ чистота, защото ако всѣкога и всѣкъдѣ се изисква чистота, то въ готвачницата обаче ти е необходима; безъ неѣ всичко се вижда отвратително, а мухитѣ ставатъ досадителни и застрашителни за наказанне на нечистотата.

Окото на домакнията често трѣбва да надзирава, езикътъ да съвѣтва, гласътъ да вика, за да владѣе винаги редъ и чистота. Най-малката немърливостъ на готвача къмъ чистотата или на домакнията къмъ надзираваннето много скоро прѣобрѣща готвачницата въ изворъ на твърдѣ неприятни и отвратителни воня.

Безредието и нечистотата, освѣтъ неспасаната гнусностъ, ставатъ още застрашителни и за самия животъ. Известно е всѣкому, че мѣденъ сѣждъ, който своеврѣменно се не очиства и калайдисва причинява отравляне.

И не само сѣждоветѣ, нѣ и облѣклото на самия готвачъ трѣбва да е чисто, а и космитѣ на главата прибрани добръ прѣзъ врѣме на готвенето. Единъ чистъ пешкиръ ще служи за избѣрсавање на лицето въ случай на испотяване. Ще си имате още отдѣлно мѣсто за чиститѣ платове, както и за пачавритѣ, които употребявате въ готвачницата.

Колкото же се отнася до чистотата, забѣлѣж-

ваме веднѣжъ за винѣги, че домакията е длѣжна да достави всичкитѣ срѣдства за пазението на чистотата; защото не се прави икономия, когато домътъ е лишенъ отъ двойни метли, четки, глѣби, кърпи и други срѣдства за чистотата. Да не се забравя никога, че отъ тия срѣдства зависи чистотата, а отъ неѣй пѣкъ опая на ястнетата и отъ тия послѣдни — здравето.

Готварскитѣ сѣдлове сѣ толкова въ всѣка фамилия, колкото ги изисква числото на членоветѣ и начинътъ на живѣението имъ. Тѣ (сѣдловетѣ) биватъ различни; за по-главнитѣ и по-нуждитѣ отъ тѣхъ ний споменахме въ 4-я бр. на «Домакията», та оставаме избора имъ по нужда и евтиния на усмотрението на домакията.

Тѣзи сѣдлове сѣ направени или отъ мѣдъ, или отъ чугунъ, или отъ тенеке. Мѣднитѣ сѣдлове сѣ по-скѣпи и, ако се не каляйдисватъ, подлежатъ на рѣждяване, което отравя ужасно хранитѣ. Истина е, че сготвенитѣ въ мѣднитѣ сѣдлове ястия сѣ подобри. отколкото ония въ чугуненитѣ или тенекиенитѣ сѣдлове, нѣ тия послѣдни не подлежатъ на рѣждяване и ако налѣсметъ въ тѣхъ киселини. Чугуненитѣ сѣдлове се очистватъ, като се триятъ съ пломбагина (plombagine).

Сѣдлове нуждни за трапезата сѣ: паницитѣ, чиниитѣ, тепеинитѣ, хлѣбоносницитѣ и др. т. п. направени отъ глина или порцелана; чашитѣ, буталкитѣ и други — отъ стѣкло; кърпитѣ, покривкитѣ и други отъ кеневирени или памучни платове; фъркулницитѣ, ножоветѣ, голѣмитѣ и малкитѣ дѣжници — отъ стомана или жѣлѣзо. Отъ тѣхъ домакията е длѣжна да избере по-добритѣ и износнитѣ споредъ положението си. Тѣ сѣ отъ разни качества и цѣни. Французскитѣ напр. паници сѣ най-добритѣ, Германскитѣ сѣ по-евтини, Английскитѣ сѣ отъ умѣрена цѣна и качество. Английскитѣ ножове, фъркулници и т. п. сѣ най-добритѣ по качество и съразмѣрно ефтини.

Обяснения

на образцитѣ отъ рѣкодѣлията.

Обр. 1. *Райна*: бѣла шевица за възглавница.

Обр. 2. *Буква К*. Марка за възглавници и чаршафи.

Обр. 3. *Товарна камил* (картовмѣстилице). Първо направѣте камилата тѣй: вземѣте плюшъ отъ естественния цвѣтъ на камилата, послѣ извадѣте теркъ по образа на камилата безъ двата ѣ дѣсни крака на каквато величина искате да бѣде рѣкодѣлието и по този теркъ скройте два такива отъ плюшъ слѣдъ като оставите 2 — 3 смт. отъ всѣка

страна за опивание и натѣпкване; нѣ за краката ѣ оставѣте още по-вече, защото скрититѣ имъ части не се повтарятъ. Послѣ зашивате двѣтѣ страни яко и напѣлнютъ вѣтрѣшността добръ; а за да може камилата да стои права на краката, си напѣхвате по единъ дебелъ телъ, съ който на долната страна като го привѣртите нѣколко пѣти, образувате копитата, и го покривате съ тънѣкъ картонъ, подплатенъ отъ кафенъ атлазъ, въ видъ на ногти. За да направите ушитѣ, земѣте малко плюшъ, замкосайте го отъ opakoto му и турѣте на слѣнцето да изсъхне: той става коравъ, а послѣ скройте споредъ фигурата ушитѣ и ги зашийте. Купѣте си готови стѣклени очи, продупчете опрѣдѣленното за тѣхъ мѣсто и ги пѣхнете въ дупкитѣ, а на около клѣпкитѣ направѣте отъ кафена коприна. Около устата и носа опийте отъ сѣщата коприна, споредъ показаната фигура. Въобще всичкитѣ свѣнки, които виждате у камилата се правѣтъ отъ кафена коприна, а опашката отъ тъмно-кафена коприна. Камилата е натоварена отъ три еднакво изработени кошници, отъ които двѣтѣ се виждатъ, а третата е отъ другата страна; тѣ се правѣтъ тѣй: земѣте тънѣкъ телъ увийте го първо съ розвъзъ атлазъ, послѣ надъ атлаза увийте рѣдко отъ златнитѣ клѣбца и, споредъ показания образъ, направѣте кошничкитѣ. Едната кошничка, която се намира на гърба ѣ, напѣлнѣте съ показания въ фигурата расклоненъ букетъ, а двѣтѣ други оставѣте празни за поставяне въ тѣхъ картички; тѣ само отъ вънъ и дрѣжкитѣ имъ се окичватъ съ цвѣтя. Камилата се намира въ една искусствена градинка, която става тѣй: изрѣзвате валчесто картонъ и го покривате съ махове и лишей, а послѣ нареждате тукъ-тамъ клончета отъ разнovidни цвѣтя. Всичкитѣ цвѣтя които сѣ въ това рѣкодѣлие се правѣтъ отъ телъ и коприна; обясненията имъ виждѣ въ 5-ия брой на «Домакия» 20 стр., фиг. 3 подсвѣщалица.

Обр. 4 *Буква К*: марка за бѣли дрѣхы.

Карт. 1-а и 2-а виждѣ статия *кроение*.

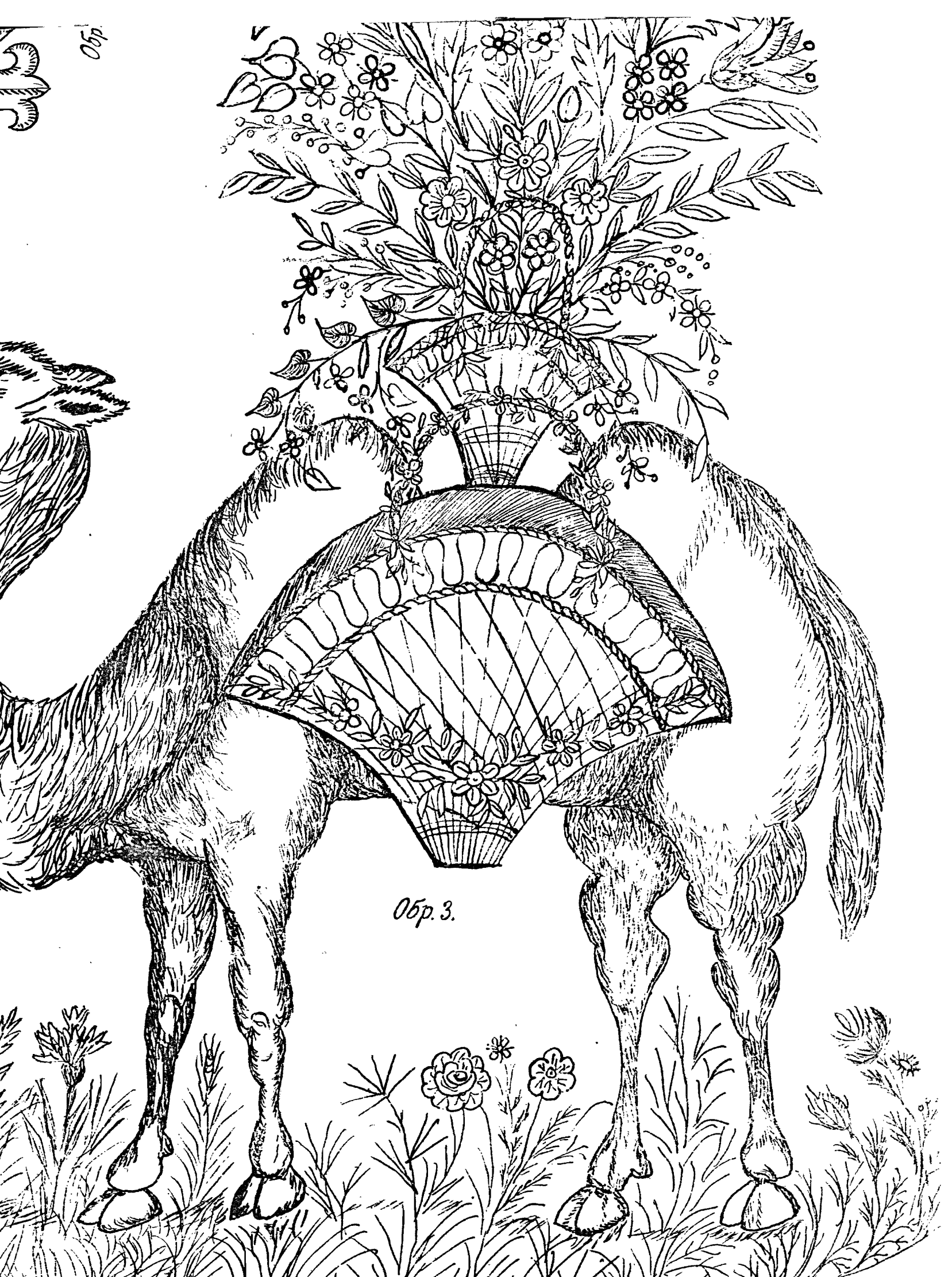
Фиг. 31, 32, 33, 34, 35, 36 и 37 виждѣ статията *шнее*.

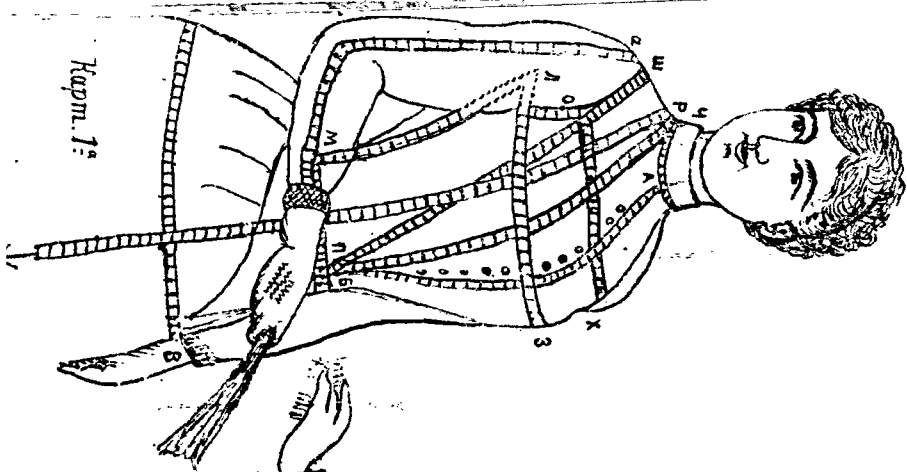
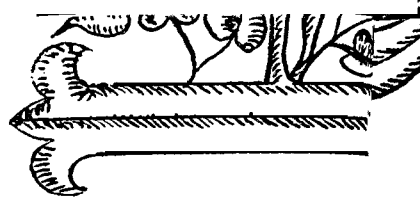
Корреспонденция.

Капит. Ивановъ *Шумелъ*, Подпоруч. Понковъ *Казанлъкъ*, Поруч. Илиевъ *Пловдивъ*, Трънско народно III-класно училище Александръ I *Трънъ*. Получихме стойността на едногодишно течение на Домакията; благодаримъ. Г-а Е. Пав. Сладжарова *Пловдивъ*. Броеветѣ Ви се испращатъ редовно, направѣте, молямъ, справка въ пощата и, ако не се окажѣтъ, пишете на, за да Ви пратимъ други. — Г-нъ Юрданъ Пав. Маровъ *София*. Писмата Ви подъ № № 75 и 79 получихме.

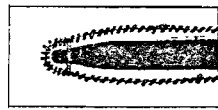
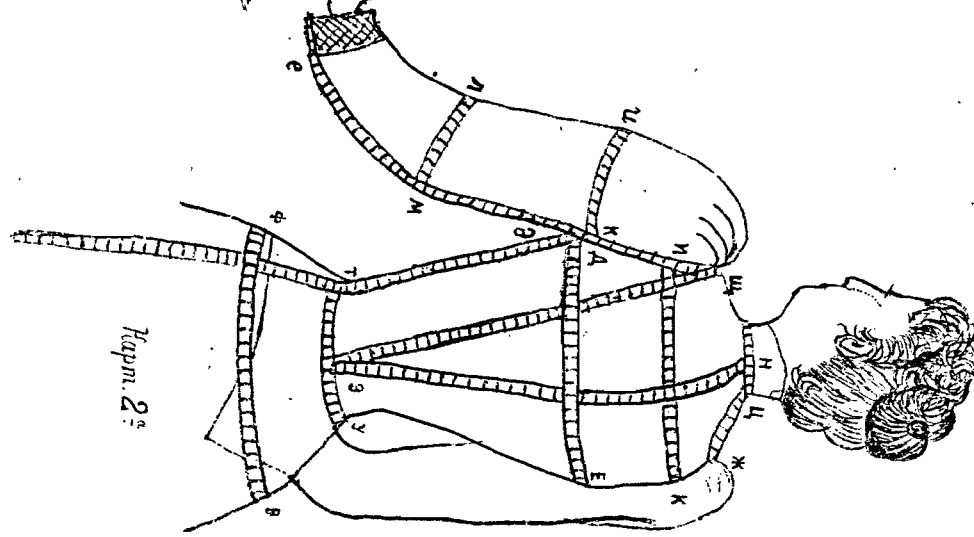

Opp. 2.

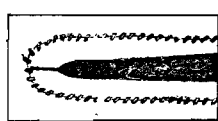

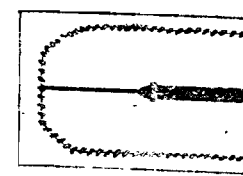
Карт. 2.

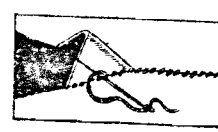
Фиг. 31.

Фиг. 32.

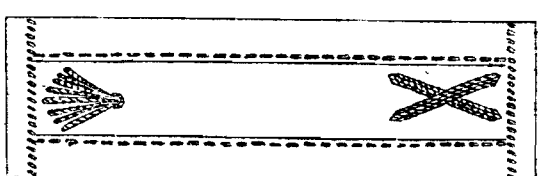
Фиг. 33.

Фиг. 34.

Фиг. 35.

Фиг. 36.

Фиг. 37.

